

Ә.Ә.Әметов

БОТАНИКА

Алматы, 2017

ӘОЖ 58 (075.8)
КБЖ 28.5я 73
Ә 56

Пікір жазғандар: профессор *М.С.Байтенов*
(Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігінің
ботаника және фитонитродуқвия институты),
доцент *Ә.Биасметова*
(Қазақ Ұлттық Аграрлық Университеті).

Ә 56 Әметов Ә.Ә.

Ботаника – Алматы: Дәуір, 2017 –512 бет. ил. 267-
(Университеттердің, ауылшаруашылық оқу орындарының
студенттеріне арналған оқулық).

ISBN 978-601-217-571-4

Университеттердің, ауылшаруашылық оқу орындарының студенттеріне арналған оқулық болып табылатын бұл кітап ботаниканың негізгі бөлімдерінің барлығын қамтиды (цитологиясын, гистологиясын, орғанографиясын, систематикасын). Жекелеген бөлімдері биологияның ботаникаға қатысты мәселелеріне – гүлді өсімдіктердің шығу тегі мен эволюциясына, көбеюінің эволюциясына, өсімдіктердің қоршаған ортамен қарым-қатынасына арналған.

Оқулыққа лабораториялық жұмыстар ендірілген.

Бұл кітап сонымен бірге медицина институттарының, ауылшаруашылық және медицина колледждерінің студенттеріне, гимназиялардың биология, химия пәндерін тереңдетіп оқитын топтарына және мектеп олимпиадасына қатысатын оқушыларды дайындауға бірден-бір қажетті оқулық болып табылады.

ӘОЖ 58 (075.8)
КБЖ 28.5я 73

ISBN 978-601-217-571-4

© Әметов Ә.Ә., 2017.

КІРІСПЕ

Ботаника өсімдіктер туралы ғылым. Ботаникалық білім адамның практикалық тіршілігіне байланысты пайдаланылып, тез дамып калыптасқан. Өсімдіктер байлығын пайдаланудың алғашқы кезеңінде адамдар олардың жемістерін, тұқымдарын, түйнектерін, піяшықтарын және тамырсабақтарын жинастырып өз қажетіне жаратқан. Ол үшін өсімдіктерді танып, олардың жеуге келетіндерінен, жеуге келмейтіндерін, дәрілік өсімдіктерді улы өсімдіктерден ажырата білген. Сонымен бірге пайдалы өсімдіктердің өсетін жерлерін анықтап, оларды жинаудың мерзімін белгілеп және сақтау тәсілдерін меңгеру қажет болған.

Ботаника ғылым ретінде осыдан шамамен 2300 жылдай бұрын қалыптасқан. Оның алғашқы негізін салған корнекті, ертедегі грек философы Аристотель (біздің эрамызға дейін 384–322 жж.) мен оның оқушысы және жақын досы Теофраст болған (біздің эрамызға дейін 371–286 жж.). Олар өсімдіктердің алуан түрлілігі мен қасиеттері, егудің тәсілдері, көбею жолдары және шаруашылықта қолданылуы, географиялық таралуы жөніндегі мәліметтерді жинақтап кітап етіп жарыққа шығарды. Теофрастқа пайдалы өсімдіктердің 600-дей түрі белгілі болған, олардың қатарына европаның өсімдіктерінен басқа шығыс елдерінен алып келген өсімдіктер де кірген.

Қазіргі уақытта ботаника үлкен көпсалалы ғылым болып отыр. Ботаниканың жалпы міндеттеріне жекелеген өсімдіктерді және олардың жиынтығын, басқаша айтқанда өсімдіктер қауымдастықтарын жан-жақты зерттеу жатады. Осы өсімдіктер қауымдастықтары орманның, шалғынның, шөлейттің өсімдіктер жабынын түзеді. Өсімдіктердің структурасы мен осы заңдылықтарын, олардың қоршаған ортамен байланысын, жер шарындағы жекелеген түрлердің және тұтастай өсімдіктер қауымдастықтарының таралуымен, сол жерлерде қаншалықты жиілікте кездесетіндігін; өсімдіктер дүниесінің шығу тегі мен эволюциясын, оның алуан түрлілігінің себептерін және классификациясын; шаруашылыққа қажеттілігі жағынан күнды өсімдіктердің (мала азық болатын, дәрілік, жеміс-жидек, көкөністік, техникалық және басқа да өсімдіктерді) табиғи қорын анықтау және оларды өндірісте тиімді пайдаланудың жүйесін мәдени жағдайға ендірудің (интродукция) жолдарын қарастыру болып табылады. Осы жоғарыда келтірілгендердің өз ботаника ғылымы зерттейтін проблемаларды толық қамтиды деп айтуға болмайды. Алайда ботаника ғылымының

Әметов Әбибілла Әметұлы

БОТАНИКА

Редакцияның менгерушісі	Исаева Г.К.
Көркемдік жағын басқаратын редактор	Әметов О.Ә.
Техникалық жағын басқаратын редакторлар	Әметова Ж.Ә.

Теруге 1.02.05 жіберілді. Басуға 06.02.17.
Пішімі 60x84/16. Офсеттік басылыс.
Баспа табағы 32.0. Таралымы 5000 дана.
Тапсырыс №184.

ЖШС РПБК «Дәуір», 050009,
Алматы қаласы, Гагарин д-лы, 93а.
E-mail: priemn1@dair.kz, zakaz@dair.kz